ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 20.5.2020 г.
COM(2020) 207 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно използването на допълнителни форми на изразяване и представяне на обявената хранителна стойност

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение ... 2

2. Исторически контекст ... 3

3. Правна уредба на ЕС относно етикетирането на хранителна информация върху лицевата страна на опаковката ... 4

3.1. Допълнителни форми на изразяване и представяне съгласно Регламента за ПИХП ... 4

3.2. Други схеми за етикетиране на хранителна информация върху лицевата страна на опаковката ... 4

3.3. Установяване на профили на хранителните съставки ... 5

4. Схеми за лицевата страна на опаковката, които се прилагат или разработват на равнището на ЕС ... 6

4.1. Различни формати на схеми за етикетиране на хранителна информация върху лицевата страна на опаковката ... 6

4.2. Схеми за лицевата страна на опаковката, одобрени или в процес на проучване от държавите членки и от Обединеното кралство ... 7

4.3. Схеми за лицевата страна на опаковката, разработени от частни оператори в ЕС ... 10

5. Обстановката в световен план ... 12

6. Интерес, разбиране и реакция на потребителите, както и въздействие върху здравето ... 13

7. Въздействие върху стопанските субекти в хранителната промишленост и на вътрешния пазар ... 18

8. Позиции и гледни точки ... 21

8.1. Съвет, Европейски парламент и Комитет на регионите ... 21

8.2. Експерти от националните компетентни органи на държавите — членки на ЕС ... 21

8.3. Заинтересовани страни ... 22

8.4. Международни организации ... 23

9. Заключения ... 24

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад е изготвен във връзка със задължението на Комисията, предвидено в член 35, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1169/2011 за предоставянето на информация за храните на потребителите[1] (Регламента за ПИХП). Съгласно тази разпоредба от Комисията се изисква да представи доклад на Европейския парламент и на Съвета относно използването на допълнителни форми на изразяване и представяне на обявената хранителна стойност, тяхното въздействие на вътрешния пазар и доколко е препоръчително по-нататъшното хармонизиране на тези форми на изразяване и представяне. Тази разпоредба също така гласи, че докладът на Комисията може да се придружава от предложения за изменение на съответните разпоредби на Съюза.

Считано от декември 2016 г., Регламентът за ПИХП изисква върху повечето предварително опаковани храни[2] да бъде обявена хранителната стойност, която често се представя на обратната страна на опаковката, за да могат потребителите да правят информиран избор, ориентиран към здравословен начин на живот. Това обявяване може да се допълва от доброволно повтаряне на основните елементи в основното зрително поле (известно като „лицевата страна на опаковката“), което да помогне на потребителите да обхванат с един поглед основната хранителна информация, когато закупуват храни. За това повтаряне могат да бъдат използвани различни форми на изразяване и/или представяне (например графични форми или символи) на лицевата страна на опаковката (ЛСО) в допълнение към тези, които са използвани при обявяването на хранителната стойност (например думи или цифри).

В контекста на натрупания опит с тези допълнителни форми на изразяване и/или представяне на обявената хранителна стойност, към Комисията бе отправено искане до 13 декември 2017 г. да приеме доклад относно тяхното използване и въздействие. С оглед на ограничения опит в тази област през последните години и на някои скорошни тенденции на национално равнище приемането на доклада беше отложено, за да бъде включен и опитът във връзка с наскоро въведени схеми. Настоящият доклад надхвърля обхвата на член 35 от Регламента за ПИХП (*т.е.* допълнителните форми на изразяване и/или представяне, с които се повтаря информацията, предоставена в рамките на обявената хранителната стойност), като включва и схемите, които предоставят информация върху ЛСО относно цялостните хранителни качества на храните, тъй като такова разграничение не би било уместно от гледна точка на потребителя.

В настоящия доклад са представени основните схеми за етикетиране на хранителна информация върху ЛСО, които понастоящем се прилагат или разработват на равнище ЕС, както и някои от схемите, прилагани на международно равнище. В него също така се разглеждат възприемането на схемите за ЛСО от страна на потребителите, както и ефективността и въздействието на тези схеми. Настоящият доклад е изготвен въз основа на преглед на литературата, на данни по темата, събрани и анализирани от Съвместния изследователски център, както и на обстойни консултации на Комисията с националните компетентни органи и съответните заинтересовани страни.

---

[1] Регламент (ЕС) № 1169/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. за предоставянето на информация за храните на потребителите (ОВ L 304, 22.11.2011 г., стр. 18).

[2] Храните, които са освободени от изискването за задължително обявяване на хранителната стойност, са посочени в приложение V към Регламент (ЕС) № 1169/2011.

2. ИСТОРИЧЕСКИ КОНТЕКСТ

Съгласно предложението на Комисията от януари 2008 г. за регламент за предоставянето на информация за храните на потребителите[3] стопанските субекти в хранителната промишленост трябваше задължително да представят подробна информация във връзка с енергийната стойност, количествата мазнини, наситени мазнини, въглехидрати, захари и сол върху ЛСО на предварително опакованите преработени храни. Освен това беше позволено да се разработват доброволни национални схеми за обявяване на тези задължителни елементи посредством други формати на представяне, напр. графични форми.

Съзаконодателите взеха решение да запазят идеята за етикетиране върху ЛСО, но да отпадне нейният задължителен характер. Те се съгласиха, че при липсата на схема за хранителна информация върху ЛСО, която да е разбираема и приемлива за всички потребители в ЕС, този въпрос следва да бъде оставен на държавите членки и на стопанските субекти в хранителната промишленост, които да разработят свои собствени схеми, пригодени към техните клиенти, при условие че се спазват определени критерии. Целта беше да се натрупа опит във връзка с функционирането на различните схеми в държавите членки, така че на по-късен етап да се вземе по-информирано решение за евентуално по-нататъшно хармонизиране. В рамките на този контекст съгласно приетия през 2011 г. Регламент за ПИХП от Комисията се изисква да представи настоящия доклад относно използването и въздействието на различните схеми и доколко е препоръчително по-нататъшно хармонизиране.

Поради увеличаването на дела на хората с наднормено тегло и затлъстяване в повечето държави — членки на ЕС, както и поради значителната тежест, която представляват за общественото здравеопазване заболяванията, дължащи се на рискове, свързани с храненето[4], интересът на публичните органи към етикетирането на хранителната информация върху ЛСО все повече нараства от приемането на Регламента за ПИХП насам. Целите на политиката за етикетирането върху ЛСО обикновено са две: 1) да се предостави допълнителна информация на потребителите за по-информиран избор на по-здравословни храни и 2) да се насърчат стопанските субекти в хранителната промишленост да променят състава на своите продукти към по-здравословни варианти (Kanter et al., 2018 г.). Поради това етикетирането върху ЛСО се възприема все повече като инструмент за подпомагане на стратегии[5] за превенция на затлъстяването и на

---

[3] COM(2008) 40 окончателен, член 34.

[4] Проблемите с теглото и затлъстяването нарастват с бързи темпове в повечето държави — членки на ЕС, като през 2014 г. беше изчислено, че 51,6 % от населението на ЕС (лица, навършили 18-годишна възраст) са с наднормено тегло. Затлъстяването е сериозен проблем за общественото здраве, тъй като увеличава значително риска от хронични заболявания като сърдечносъдовите заболявания, диабет тип 2 и някои видове ракови заболявания (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Overweight_and_obesity_-_BMI_statistics). В по-общ план се изчислява, че в Европейския съюз над 950 000 смъртни случаи и над 16 милиона загубени години живот се дължат на свързани с храненето рискове в резултат на нездравословен хранителен режим (https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden).

[5] Държавите — членки на ЕС, следват различни подходи (например споразумения за промяна на състава, ограничения за предлагането на пазара на хранителни продукти с високо съдържание на мазнини, сол и захари, възлагане на обществени поръчки за доставки на здравословни храни, данъчно облагане на подсладените напитки) като част от своите стратегии за насърчаване на здравословен начин на живот и превенция на болестите. Европейската комисия подпомага държавите членки в действията им за постигане на здравословен начин на живот и здравословно хранене посредством изпълнението на приетата през 2007 г. от ЕС стратегия по отношение на храненето, наднорменото тегло и здравословните проблеми, свързани със затлъстяването, на рамката на ЕС от 2011 г. за

други незаразни болести, свързани с хранителния режим. Към настоящия момент в ЕС са разработени и се прилагат няколко схеми за ЛСО.

3. ПРАВНА УРЕДБА НА ЕС ОТНОСНО ЕТИКЕТИРАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ВЪРХУ ЛИЦЕВАТА СТРАНА НА ОПАКОВКАТА

1.1. Допълнителни форми на изразяване и представяне съгласно Регламента за ПИХП

Регламентът за ПИХП позволява доброволното повтаряне върху ЛСО на информация, предоставена в рамките на обявената хранителната стойност, т.е. само на енергийната стойност или на енергийната стойност заедно с количеството мазнини, наситени мастни киселини, захари и сол (член 30, параграф 3). В съответствие с член 35 от Регламента за ПИХП стопанските субекти в хранителната промишленост могат да използват или държавите членки могат да препоръчат използването на допълнителни форми на изразяване и/или представяне на обявената хранителна стойност (например графични форми или символи), при условие че се спазват посочените в регламента критерии.

Тези критерии обхващат изискванията, съгласно които допълнителните форми трябва да се основават на надеждни и научно валидни потребителски проучвания и да не заблуждават потребителя. Формите следва да бъдат резултат от консултации с широк кръг групи заинтересовани страни, трябва да бъдат насочени към улесняване на разбирането от потребителя на приноса или значението на храната за енергийното или хранителното съдържание на хранителния режим и следва да бъдат подкрепени от научно валидни доказателства, че средностатистическият потребител разбира тези форми. В допълнение към това формите трябва да бъдат обективни и да не прилагат дискриминация, както и да не създават пречки пред свободното движение на стоките. Ако се прилагат други форми на изразяване, те следва да се основават на хармонизирани референтни количества за прием или на общоприети научни препоръки относно приема.

От държавите членки се изисква да осъществяват наблюдение на използването на всички допълнителни форми на изразяване и представяне в рамките на тяхната територия и да представят тази информация на Комисията. За да се улесни това наблюдение, държавите членки могат да изискват от стопанските субекти в хранителната промишленост, които предлагат храни с такава информация на пазара на тяхната територия, да ги уведомяват за използването на допълнителни форми на изразяване и/или представяне и да им предоставят съответните обосновки във връзка с изпълнението на изискванията, определени в законодателството на ЕС.

1.2. Други схеми за етикетиране на хранителна информация върху лицевата страна на опаковката

Някои схеми за ЛСО, разработени от държавите членки или от стопански субекти в хранителната промишленост, не попадат в обхвата на член 35 от Регламента за ПИХП, тъй като не повтарят самата информация, предоставена в рамките на обявената

национални инициативи относно избрани хранителни вещества (през 2008 г. бе договорена рамка за промяна на състава с цел намаляване на съдържанието на сол) и на плана за действие на ЕС във връзка със затлъстяването при децата за периода 2014—2020 г. Насърчаването на здравословен начин на живот ще помогне на държавите членки да постигнат целите за устойчиво развитие до 2030 г., както и целите на СЗО относно незаразните заболявания до 2025 г. (https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/2019_initiatives_npa_en.pdf)

хранителната стойност, а представят информация относно цялостните хранителни качества на храната (например чрез символ или буква). Счита се, че такива схеми представят „доброволна информация“ по член 36 от Регламента за ПИХП, която трябва да не заблуждава потребителя, да не е двусмислена, нито да объркva потребителя и трябва да се основава на съответните научни данни, когато това е уместно. Същевременно, когато дадена схема допринася за цялостно положително послание (например чрез използването на зелен цвят), тя също така отговаря на законовото определение за „хранителна претенция“[6], тъй като представя информация относно благоприятните хранителни качества на дадена храна съгласно определението в Регламент (ЕО) № 1924/2006 относно хранителни и здравни претенции за храните[7] („Регламента относно здравните претенции“). Регламентът относно здравните претенции гласи, че претенциите следва да се основават на научни доказателства, да не са подвеждащи и да бъдат разрешени само ако може да се очаква, че полезното въздействие, изразено в претенцията, се разбира от средностатистическия потребител. Схемите за ЛСО, попадащи в обхвата на Регламента относно здравните претенции, могат да се използват на територията на дадена държава членка само ако са приети от въпросната държава членка в съответствие с член 23 от Регламента относно здравните претенции, в който се определя процедурата за уведомяване на Комисията.

1.3. Установяване на профили на хранителните съставки

Установяването на профили на хранителните съставки представлява категоризиране на храните в зависимост от техния хранителен състав, като се използват предварително определени критерии[8]. По света съществуват множество приложения за такова профилиране, например за регулиране на предлагането на пазара на храни за деца. Установяването на профили на хранителните съставки често се използва и в схемите за хранителна информация върху ЛСО. Повечето схеми за ЛСО са основани на критерии за установяване на профили на хранителните съставки, които могат да представляват просто прагове за хранително съдържание, например определящи кога обозначението съгласно дадена схема да бъде в зелен, жълт или червен цвят, или по-сложни алгоритми за представяне на обобщена оценка. Критериите за установяване на профили на хранителните съставки могат да се прилагат към всички групи храни или да бъдат специфични за различни групи продукти. Самите критерии за установяване на профили на хранителните съставки не са посочени върху етикетите.

В ЕС понятието за установяване на профили на хранителните съставки се използва също така в контекста на хранителните и здравните претенции за храните, като „профилите на хранителните съставки“ се разбират като прагове за хранителни съставки като мазнини, сол и захари, над които хранителните и здравните претенции са ограничени или забранени, като така не се позволява обозначаването с положително здравно послание на храни с високо съдържание на тези хранителни вещества. В съответствие с Регламента относно здравните претенции Комисията трябваше до 2009 г. да определи „профили на хранителните съставки“, но такива профили все още не са установени поради голямото разногласие по въпроса, което пролича от

---

[6] Хранителната претенция заявява или създава впечатление, че дадена храна има благоприятни хранителни качества, които се дължат на енергийната стойност, която предоставя храната, и на хранителните или други вещества, които храната съдържа или не съдържа (член 2, параграф 2, точка 4) от Регламент (ЕО) № 1924/2006).

[7] Регламент (ЕО) № 1924/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 г. относно хранителни и здравни претенции за храните (ОВ L 404, 30.12.2006 г., стр. 9).

[8] https://www.who.int/nutrition/topics/profiling/en/

разнопосочните и поляризирани мнения, изразени през 2009 г., когато Комисията предприе опит за определяне на профили. В документ за оценка на Регламента относно здравните претенции вниманието е насочено, наред с другото, към установяването на профили на хранителните съставки, и по-специално към въпроса дали определянето на „профили на хранителните съставки“, чиято цел е да се избегне обозначаването с привлекателни претенции на твърде солени, мазни или подсладени храни, продължава да бъде подходящо за тази цел, или би могло да се предвиди някаква алтернатива за постигане на същите цели.

4. СХЕМИ ЗА ЛИЦЕВАТА СТРАНА НА ОПАКОВКАТА, КОИТО СЕ ПРИЛАГАТ ИЛИ РАЗРАБОТВАТ НА РАВНИЩЕТО НА ЕС

1.4. Различни формати на схеми за етикетиране на хранителна информация върху лицевата страна на опаковката

През 80-те години на XX век някои правителства започнаха да разработват етикети за хранителна информация върху ЛСО в контекста на стратегии за превенция на затлъстяването и други незаразни болести, свързани с хранителния режим. В началото на XXI век едновременно със зараждащата се световна епидемия от затлъстяване и все по-голямото изобилие от преработени храни на пазара нарасна стабилно и броят на инициативите за етикетиране върху ЛСО (Kanter et al., 2018 г.). Етикетирането на хранителната информация върху ЛСО се осъществява по множество различни начини, като понастоящем в света се използват различни формати. В литературата са предложени различни типологии за класифициране на тези формати в категории в зависимост от основните им характеристики.

Схемите могат да бъдат разделени на „схеми за конкретни хранителни вещества“, които съдържат подробна или не толкова подробна хранителна информация относно конкретни хранителни вещества, и „схеми за обобщаващи показатели“, които представят по-скоро обобщена оценка на цялостните хранителни качества на продукта/доколко е здравословен (Savoie et al., 2013 г.). Категорията, при която се посочват конкретни хранителни вещества, може да бъде разделена на подкатегории: схеми с използване на цифрови означения и схеми с използване на цветни означения. Схемите за обобщаващи показатели могат да бъдат разделени на „положителни“ показатели (лога за одобрение), които да се прилагат само върху храни, отговарящи на определени хранителни критерии, и „степенувани“ показатели, които представят глобална информация в степенуван вид относно хранителните качества на храните и които могат да се прилагат към всички хранителни продукти (Julia & Hercberg, 2017 г.).

Друга типология е свързана с нивото на „предписателност“ на схемата, т.е. до каква степен на етикета се посочва директно дали продуктът е добър или не за потребителя от гледна точка на хранителните качества (Hodgkins et al., 2012 г.). Трета класификация включва две категории, „редуктивни“ схеми (съкратена версия на хранителната информация, посочена върху обратната страна на опаковката) и „оценъчни“ схеми (които оценяват хранителната информация за потребителя) (Newman et al., 2014 г.). По определение всички оценъчни схеми за ЛСО, независимо дали се отнасят до конкретни хранителни вещества, или използват обобщаващи показатели, са основани на модели за установяване на профили на хранителните съставки.

В таблица 1 е дадена категоризация на публичните схеми (прилагани или предложени) и на някои от частните схеми в зависимост от различните типологии, а също така е

предоставена информация относно техния разработчик и относно мястото, където са използвани или са предложени/обявени.

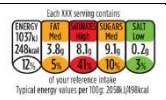
1.5. Схеми за лицевата страна на опаковката, одобрени или в процес на проучване от държавите членки и от Обединеното кралство[9]

Обобщаващи етикети — лога с положителна оценка

Логото с изображение на ключалка, разработено от шведската Национална агенция по храните и въведено в **Швеция** през 1989 г., е първата система за лого върху ЛСО, приложена в ЕС. Това лого е безплатен етикет за доброволно прилагане и е форма за представяне със символ в зелен цвят, с която се идентифицира по-здравословният избор в рамките на 33 определени групи храни (например хляб, сирене, готови ястия), основаващ се на хранителни критерии като съдържание на мазнини, захари, сол, пълнозърнести култури или влакнини. Логото не може да се поставя върху продукти с ниска хранителна стойност, например солени закуски или безалкохолни напитки. **Дания** и **Литва** въведоха етикета с изображение на ключалка съответно през 2009 и 2013 г. Етикетът бе възприет и от държави извън ЕС (например Норвегия, Исландия).

[9] Обединеното кралство се оттегли от Европейския съюз и стана трета държава, считано от 1 февруари 2020 г.

Таблица 1 — Типологии и формати на схемите за етикетиране на хранителна информация върху ЛСО, прилагани/предложени/обявени на равнището на държавите членки или на равнището на Обединеното кралство

Таксономии, предложени в литературата				*Примери за схеми за ЛСО*		*Разработчик*	*Държава — членка на ЕС*
Етикети за конкретни хранителни вещества	**Цифрови означения**	Непредписателни	Редуктивни (без тълкуване на информацията)	*Етикет за референтни количества за прием*		*Частен*	*Навсякъде в ЕС*
				NutrInform Battery		*Публичен*	*IT*
	Цветни означения	Полупредписателни	Оценъчни (с тълкуване на информацията)	*Етикет върху ЛСО в Обединеното кралство*		*Публичен*	*UK*
				Други етикети тип „светофар“		*Частен (търговци на дребно)*	*PT, ES*
Обобщаващи етикети	**Лога с положителна оценка (одобрение)**	Предписателни	Оценъчни (с тълкуване на информацията)	*Лого с изображение на ключалка*		*Публичен*	*SE, DK, LT*
				Лога, обозначаващи сърце/здраве		*Неправителствени организации* *Публичен*	*FI, SI* *HR*
				Лого „Здравословен избор“		*Частен*	*CZ, PL* *Изведено от употреба в NL*
	Степенувани показатели			*Nutri-Score*		*Публичен*	*FR, BE* *ES, DE, NL, LU*

Финландия одобри използването на етикета Heart Symbol - Better choice (Символът сърце — по-добрият избор) през 2000 г. Критериите за използване на символа (съдържание на мазнини, сол, захари и/или влакнини) са определени за девет основни групи храни. Правото да се използва етикетът се предоставя от експерти, избрани от финландските асоциации за сърдечни заболявания и за диабет и е обвързано с такса[10].

В **Словения** логото Protective Food („предпазваща храна“, наричано също така „малко сърце“) бе въведено през 1992 г. от Сдружението за сърдечносъдово здраве[11], като използването му се насърчава от правителството (Miklavec et al., 2016 г.). С него се обозначават предварително опаковани храни, които отговарят на определени хранителни критерии.

Като част от националната програма „Здравословен живот“ от 2015 г. Институтът за обществено здраве на **Хърватия**[12] е получил мандат да предоставя правото за използване на логото Healthy Living (здравословен живот) за обозначаване на храни, които отговарят на определени хранителни критерии[13]

Обобщаващи етикети — степенувани показатели

През октомври 2017 г., след поредица експериментални и мащабни проучвания, **Франция** прие схемата Nutri-Score. Nutri-Score, която се основава на модел за установяване на профили на хранителните съставки, разработен от Агенцията за стандарти на храните на Обединеното кралство, показва общите хранителни качества на дадена храна. Етикетът представлява скала от пет цвята: от тъмнозелено, с което се обозначават хранителните продукти с най-добри хранителни качества, до тъмнооранжево за продуктите с най-лоши хранителни качества, като цветовете отговарят на латинските букви от A до E. Алгоритъмът за изчисляване на оценката на хранителния състав отчита както отрицателни елементи (захари, наситени мазнини, сол и калории), така и положителни елементи (белтъци, влакнини, плодове, зеленчуци, бобови култури и ядки). **Белгия** също прие Nutri-Score (март 2019 г.). През март 2020 г. **Германия** уведоми Комисията за проект на национален нормативен акт относно използването на Nutri-Score. **Испания**[14] (ноември 2018 г.)**, Нидерландия**[15] (ноември 2019 г.) и **Люксембург**[16] (февруари 2020 г.) обявиха решението си да приемат тази схема.

Етикети за конкретни хранителни вещества

През януари 2020 г. **Италия** уведоми Комисията за проект на указ, с който се препоръчва използването на доброволната схема за лицевата страна на опаковката „NutrInform Battery“. Схемата се основава на етикета за референтни количества за прием (описан по-долу), с добавен символ за батерия, който посочва количествата енергия и хранителни вещества в една порция като процент от дневния прием. Схемата все още не присъства на пазара на ЕС.

---

10 Информация, предоставена от финландското Министерство на земеделието (февруари 2017 г.).

11 Информация, предоставена от словенското Министерство на земеделието, горите и храните (февруари 2017 г.).

12 Информация, предоставена от хърватското Министерство на здравеопазването (февруари 2017 г.).

13 https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2015/06/Healthy-Living-Food-criteria.pdf

14 https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/sanidad/Paginas/2018/121118-premiosnaos.aspx

15 https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/11/28/nutri-score-wordt-na-aanpassing-het-voedselkeuzelogo-voor-nederland

16 https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiques/2020/02-fevrier/12-lenert-bilan.html

След няколко години проучвания и консултация със заинтересованите страни, през 2013 г. **Обединеното кралство** официално въведе доброволна схема за ЛСО, т.нар. схема тип „светофар“. Схемата съчетава цветни означения и референтни количества за прием, посочени като проценти[17], и е подкрепена от насоки, приети от органите на Обединеното кралство[18]. Тя представя информация относно съдържанието на мазнини, наситени мазнини, захари и сол, както и енергийната стойност на единица за консумация или порция от храната. За класифициране на съдържанието на тези хранителни вещества се използват цветове: „ниско“ (зелен цвят), „средно“ (жълт цвят) и „високо“ (червен цвят); праговете на цветните означения се основават на 100 g или 100 ml от съответната храна/напитка (при продукти, продавани в големи порции, за червения цвят се прилагат определени прагове по отношение на порцията).

1.6. Схеми за лицевата страна на опаковката, разработени от частни оператори в ЕС

Етикети за конкретни хранителни вещества

Успоредно със схемите, одобрени от правителствата, асоциацията на европейската хранително-вкусова промишленост разработи схемата Guideline Daily Amounts (Насоки за дневните количества, GDA), по-късно преименувана на **етикет за референтните количества за прием**, който бе въведен през 2006 г. Етикетът представя цифрова информация за това колко енергия и хранителни вещества има в порция храна и на колко процента от референтния дневен прием те отговарят[19]. Схемата се използва навсякъде в ЕС (Storcksdieck genannt Bonsmann et al., 2010 г.).

Някои търговци на дребно (например в Португалия и Испания) разработиха свой собствен етикет за хранителна информация върху ЛСО, основан на **формат тип „светофар“**, който добавя цветове към етикета за референтни количества за прием.

През 2017 г. шест мултинационални дружества от хранително-вкусовата промишленост разработиха етикета **Evolved Nutrition Label** (усъвършенстван етикет за хранителна информация, ENL), който доразвива етикета за референтни количества за прием и добавя цветове подобно на схемата върху ЛСО на Обединеното кралство, но не е толкова стриктен в обозначаването с жълт и червен цвят за продукти, за които се счита, че се консумират в малки порции[20]. През ноември 2018 г. дружествата съобщиха своето решение да преустановят/прекратят изпитванията за етикета ENL за храни.

Обобщаващи етикети — лога с положителна оценка

С логото **Healthy Choice** (който представлява знак за отметка), притежавано от международната фондация Choices, се обозначават по-здравословните варианти в рамките на групи храни. Специфичните за съответните категории критерии са основани на съдържанието на наситени мастни и трансмастни киселини, добавени захари, сол,

---

[17] Референтните количества за прием (РКП) за енергия и хранителни вещества представляват максималният препоръчителен дневен прием.

[18] Насоки за създаване на етикет за хранителна информация върху лицевата страна на опаковката (ЛСО) на предварително опаковани продукти, продавани в търговската мрежа на дребно (последна актуализация 8 ноември 2016 г.), достъпни на адрес: https://www.gov.uk/government/publications/front-of-pack-nutrition-labelling-guidance

[19] „Разбиране на етикета“. В: Референтни количества за прием [уебсайт], FoodDrinkEurope (https://referenceintakes.eu/understanding-label.html)

[20] Презентация на шест дружества в платформата на ЕС за действия във връзка с хранителния режим и здравето, 30 ноември 2017 г., достъпна на адрес: https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20171130_co03_en.pdf.

хранителни влакнини и/или енергия. Критериите са приложими за всички видове хранителни продукти, включително закуски и безалкохолни напитки. Дружествата, които заплащат членска такса на националната организация в рамките на фондация Choices, могат да поставят логото върху съответните продукти, които се считат за допустими за него. Схемата се прилага в Чешката република и в Полша. Логото беше одобрено от нидерландското правителство през 2013 г., но одобрението беше оттеглено през 2017 г.[21].

[21] Съобщение в Staatscourant Vinkje, 27 октомври 2017 г. (достъпно на адрес: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2017/10/27/mededeling-staatscourant-vinkje-row-del-27-oktober-2017)

5. ОБСТАНОВКАТА В СВЕТОВЕН ПЛАН

Понастоящем над 40 държави по света са въвели някакъв вид схема за етикетиране на хранителната информация върху лицевата страна на опаковките на храните[22].

Докато повечето трети държави са въвели доброволни етикети за хранителна информация върху ЛСО, в някои държави етикетите върху ЛСО са задължителни. Като цяло се наблюдава тенденция държавите в рамките на един географски регион да избират сходни етикети, като същевременно адаптират определени аспекти към конкретните обстоятелства в държавата[23].

Освен в Обединеното кралство **форматите тип „светофар“ за конкретни хранителни вещества** са въведени само в малко на брой държави на доброволна (например Южна Корея) или задължителна основа (например Еквадор). В Индия също се обмисля въвеждането на задължителен етикет[24].

Редица азиатски държави (например Малайзия, Сингапур, Тайланд) използват **лога с положителна оценка за здравословен избор с различни формати** и критерии (някои са основани на критериите на международната фондация Choices). Някои държави от Африка (например Нигерия, Зимбабве) също въведоха лога за здравословен избор.

Степенуваната схема Health Star Rating се прилага в Австралия и Нова Зеландия и представлява доброволна схема за ЛСО, съгласно която продуктите се обозначават със звезди (от половин звезда до пет звезди) в зависимост от техните здравословни характеристики, които се определят от отрицателните и положителните хранителни вещества и други елементи.

Предупредителната система на Чили, въведена през 2016 г., е задължителна схема за хранителни вещества, с която се обозначават продукти с високо съдържание на енергия, захари, наситени мазнини и/или натрий. Други държави от Южна Америка (например Бразилия, Перу, Уругвай), както и Канада и Израел, са разработили или разработват сега подобни предупредителни схеми.

На международно равнище в хранително-вкусовата промишленост са разработени различни варианти на **схемата за референтни количества за прием** на конкретни хранителни вещества, които се използват широко от дружества в цял свят.

Фигура 1 представя някои примери за използване на етикети върху лицевата страна на опаковките на храни извън ЕС.

---

[22] Preliminary Regulatory Impact Analysis Report on Nutrition Labeling (Предварителен доклад за анализ на въздействието на нормативното уреждане във връзка с етикетирането на хранителната информация), ANVISA (Бразилия), май 2018 г.

[23] Global Update on Nutrition Labelling - The 2018 edition (Глобална актуализация относно етикетирането на хранителната информация — издание за 2018 г.), EUFIC, юли 2018 г.

[24] Draft Food Safety and Standards (Labelling and Display) Regulations, 2019 (Проект на наредба за безопасност и стандарти при храните (етикетиране и представяне), 2019 г.), уведомление до Комитета по техническите пречки пред търговията към СТО от 7 юли 2019 г.

Фигура 1 — Примери за схеми, използвани на международно равнище

Насоките на Кодекс алиментариус относно етикетирането на хранителната информация[25] предвиждат само ограничени насоки относно етикетирането на хранителната информация върху ЛСО, тъй като то представлява форма на „допълнителна хранителна информация“. В насоките се посочва, че предназначението на този вид хранителна информация е да се повиши разбирането от потребителите за хранителната стойност на съответната храна и да им се помогне при тълкуването на обявената хранителната стойност. На международно равнище не съществуват конкретни насоки относно най-добри практики за етикетирането на хранителната информация върху ЛСО и са разработени разнообразни етикети. Тъй като прекаленото многообразие от етикети би могло да създаде проблеми за международната търговия, през октомври 2017 г. Комитетът по Кодекс алиментариус за етикетирането на храните се съгласи да се заеме с разработване на насоки относно системите за етикетиране върху ЛСО за правителства, които желаят да прилагат този вид етикетиране, което би помогнало да се хармонизират системите относно ЛСО и съответно да се улесни международната търговия[26]. Работата в това отношение продължава[27].

6. ИНТЕРЕС, РАЗБИРАНЕ И РЕАКЦИЯ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ, КАКТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО

Важна цел на политиката за етикетиране на хранителната информация върху ЛСО е да се помогне на потребителите да избират по-здравословни храни (Kanter et al., 2018 г.). Повечето потребители действително заявяват, че намират етикетирането върху ЛСО за полезно (например 71 % от респондентите в нидерландско потребителско проучване[28] и

[25] Насоки на Кодекс алиментариус относно етикетирането на хранителната информация CAC/GL 2-1985, последно преразгледани през 2017 г.

[26] Комисия по Кодекс алиментариус, доклад от четиридесет и четвъртата сесия на Комитета по Кодекс алиментариус за етикетирането на храните (REP18/FL), (Парагвай), 16—20 октомври 2017 г.

[27] 45-ата сесия на Комитета по Кодекс алиментариус за етикетирането на храните беше проведена през май 2019 г.

[28] Consumentenbond, Consumer research on food choice logo's (Потребителско проучване на лога за избор на храни), април 2018 г., достъпно на адрес: https://www.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowebsite/landingspaginas/acties/weet-wat-je-eet/consumentenonderzoek-voedselkeuzelogos-nl.pdf

78 % в германско потребителско проучване[29]). Данните изглежда сочат, че етикетите върху ЛСО запълват информационен пропуск или неудовлетворена потребност на потребителите, като по-възрастните хора и хората с наднормено тегло/затлъстяване е по-вероятно да посочат, че се нуждаят от етикет върху ЛСО (Съвместен изследователски център, 2020 г.).

При все това въпросът дали хората действително променят поведението си при пазаруване в отговор на наличието на етикети върху ЛСО зависи от редица фактори. За да бъде ефективен, етикетът върху ЛСО трябва да привлича вниманието и да се приема и разбира от потребителите, преди да може евентуално да повлияе върху техния избор на храни (Grunert & Wills, 2007 г.) и съответно върху техния хранителен режим и здраве.

Внимание от страна на потребителите

Преди да бъдат в състояние да приемат и разберат етикет върху ЛСО, потребителите трябва първо да обърнат внимание на етикетите. Доказано е, че на етикетите върху лицевата страна на опаковката се обръща повече внимание в сравнение с етикетите върху обратната страна на опаковката (Becker et al., 2015 г.). Броят на потребителите, които посочват, че разглеждат етикетите върху ЛСО, е много голям (например 60 % в проучване сред белгийски потребители (Möser et al., 2010 г.), но от литературата е добре известно, че посоченото от самите потребители ниво на използване на етикетите е по-високо от нивото, което може да се определи въз основа на проучвания чрез наблюдение в магазини (Grunert et al., 2010 г.).

Няколко основни характеристики могат да повишат степента на вниманието, отделяно на етикетите за хранителна информация върху ЛСО. По-големият размер на етикета помага за по-бързо улавяне на вниманието. Обръща се по-голямо внимание и ако върху опаковката на храната има по-малко друга информация, както и когато видът на етикета и мястото му върху опаковката не се променят. Цветът изглежда привлича вниманието, при условие че се постигне контраст между етикета и опаковката. Освен от конкретните характеристики на етикетите вниманието към етикетирането върху ЛСО изглежда зависи и от потребителски характеристики като възраст, ниво на образование и мотивация за здравословен начин на живот. Поставянето на табели на щандовете или предоставянето на информационна листовка могат значително да привлекат вниманието (Съвместен изследователски център, 2020 г.).

Приемане от потребителите

Ако етикетите не се приемат от потребителя, въпреки че се забелязват, тяхното послание ще бъде пренебрегнато. Привлекателността и харесването явно са важни аспекти за приемането (Ducrot et al., 2015a).

Като цяло потребителите предпочитат етикети с минимално цифрово съдържание, при които се използват графики и символи (Campos et al., 2011 г.), по-специално потребителите с по-нисък социален и икономически статус (Méjean et al., 2013 г.). Цветът също е ясно определен като уместна характеристика (Babio et al., 2014 г.). Нивото на предписателност на схемата върху ЛСО също играе определена роля: някои потребители харесват предписателни етикети, защото те им позволяват бързо да вземат решение, докато други реагират отрицателно на твърдения, че нещо е „здравословно“

[29] Lebensmittelmarkt und Ernährungspolitik 2018, University Göttingen in cooperation with Zühlsdorf+Partner, януари 2018 г. (Положителни отговори на въпроса „Считам цветното етикетиране тип „светофар“ върху лицевата страна на опаковката за полезно.“).

при липсата на подробна хранителна информация (Grunert & Wills, 2007 г.; Hodgkins et al., 2012 г.). Поради това някои изследователи посочват, че схема, която съчетава както предписателни, така и непредписателни елементи, може да представлява ефективен формат (Hodgkins et al., 2012 г.).

Друг важен елемент за приемането е доверието. Проучванията показват, че ако дадено лого бъде одобрено от надеждна институция, то поражда по-голямо доверие у потребителите и се приема по-добре (De la Cruz-Góngora et al., 2017 г.).

От гледна точка на приемането на схемите за ЛСО в литературата не се откроява ясен водещ фактор. Вместо това в отделните проучвания се показват предпочитания към различни схеми, може би поради специфичните характеристики на проучваните етикети или поради културни различия (Съвместен изследователски център, 2020 г.).

От литературата по темата също така става ясно, че фактът, че даден етикет е най-предпочитаният, не означава, че той води до най-доброто обективно разбиране и че помага най-добре на потребителя да определи по-здравословния вариант (Ducrot et al., 2015b; Gregori et al., 2014 г.).

Разбиране от страна на потребителите

От литературата става ясно, че в експериментални условия повечето етикети за хранителна информация върху ЛСО оказват положително въздействие върху способността на потребителите да определят по-здравословния вариант в сравнение със ситуация без използване на етикети (например Cecchini и Warin, 2016 г.; Roseman et al., 2018 г.; Hawley et al., 2013 г.). Повечето проучвания навеждат на мисълта, че оценъчните схеми, при които се използват цветови означения, и по-специално цветови означения в съчетание със степенуван показател съгласно проведено наскоро международно проучване (Egnell et al., 2018c), помагат най-много на потребители от различни възрастови групи, социален и икономически статус и културна принадлежност да определят по-здравословни продукти (Съвместен изследователски център, 2020 г.; Egnell et al., 2018a; Ducrot et al., 2015a).

Когато се използват етикети с цветни означения за конкретни хранителни вещества, за да се прецени доколко здравословни са храните, потребителите изглежда считат за по-важно да избягват обозначени с червен цвят продукти, отколкото да избират обозначени със зелен цвят продукти (Scarborough et al., 2015 г.). Оценъчните схеми изглежда помагат на потребителите по-добре да преценят доколко здравословни са съответните продукти, отколкото редуктивните схеми (Съвместен изследователски център, 2020 г.) и изглежда са по-ефективни от редуктивните етикети, когато потребителите трябва да съпоставят трудни за сравнение продукти (Newman et al., 2018 г.).

Въздействие върху поведението при пазаруване

Независимо от обстойните проучвания и доказателства, че чрез схемите за ЛСО се повишава разбирането на хранителната информация, научните изследвания, в които реално се проверява дали етикетите върху ЛСО оказват някакво въздействие върху решенията на потребителите за закупуване на храни, са много по-редки. Повечето изследвания се отнасят до проучвания или експерименти, в които се разглежда

намерението за закупуване в отговор на етикетите върху ЛСО, а не действителното поведение при пазаруване в реални ситуации[30].

Проучванията, при които се разглежда намерението за закупуване, показват, че етикетите върху ЛСО могат да подобрят хранителните качества на избираните храни и на продуктите в пазарските кошници (Съвместен изследователски център, 2020 г.). Сравнителни експериментални проучвания осигуряват информация за относителната ефективност на различни етикети по отношение на поведението при пазаруване, но много малко от тези проучвания включват сравнения между различни държави, за да се проучи ефектът на културните различия. Предварителните резултати от международно проучване[31] показват, че от петте тествани етикета върху ЛСО[32] Nutri-Score и етикетите тип „светофар“ са довели до най-честите и големи подобрения в избора на храни от потребителите в различните държави, като са насочили избора им към по-здравословни варианти.

На разположение са само малък брой проучвания върху поведението при пазаруване в реални условия и е трудно да се намерят доказателства за ефекта върху действителното поведение при пазаруване (Съвместен изследователски център, 2020 г.). Възможна причина за това е, че решенията за закупуване се повлияват от множество други фактори освен етикетите върху ЛСО, включително от цената (например отстъпки), колко вкусна се очаква да бъде храната, навиците и др. (например Grunert et al., 2010 г.; Boztuğ et al., 2015 г.). Някои проучвания в реални условия действително потвърждават, че оценъчните схеми за ЛСО могат да допринесат за избор на храни с по-високо качество; най-обещаващи изглеждат схемите с цветни означения и/или с цветни означения в съчетание със степенуван показател (Съвместен изследователски център, 2020 г.). Няколко проучвания също така показват, че ефектът от схемите за ЛСО може да бъде значителен, ако въвеждането им се съчетае с кампании за повишаване на осведомеността и/или информационни кампании (например Graham et al., 2017 г.; Julia et al., 2016 г.).

Освен това съществуват доказателства, които показват, че схемите за ЛСО ефективно подкрепят „мотивираните“, т.е. ориентираните към здравословен начин на живот потребители (например Finkelstein et al., 2018 г.; Ni Mhurchu et al., 2018 г.). Видът на схемата за етикетиране може да повлияе на ефекта върху поведението при пазаруване в зависимост от вида потребител: оценъчните етикети изглежда са по-ефективни за потребители, мотивирани от удоволствието, докато редуктивните схеми може да са по-ефективни за мотивирани от здравни подбуди потребители (Hamlin, 2015 г.; Sanjari et al., 2017 г.).

Категорията на храната изглежда също оказва въздействие върху ефективността на етикетите върху ЛСО (Ni Mhurchu et al., 2018 г.; Nikolova and Inman, 2014 г.). Например

---

[30] Въз основа на метаанализ на няколко експериментални проучвания и проучвания в реални условияCecchini & Warin (2016) е изчислено, че етикетирането върху ЛСО би увеличило броя на хората, които избират по-здравословен хранителен вариант, средно с около 18 % (в диапазона от 11 % от 29 % в зависимост от схемата).

[31] Проучване FOP-ICE (Международно сравнително експериментално проучване на лицевата страна на опаковката), проведено от научен консорциум от Paris 13 University (Франция) и Curtin University (Австралия). Бяха съставени представителни в национален план извадки в Австралия, Аржентина, България, Германия, Дания, Испания, Канада, Мексико, Обединеното кралство, САЩ, Сингапур и Франция.

[32] Nutri-Score, етикет тип „светофар“, Health Star Rating, предупредителен символ и етикет за референтни количества за прием.

по-малко вероятно е потребителите да четат етикети върху „нездравословни“ храни, защото при закупуването на такива храни те искат да се поглезят и избягват обезкуражаваща информация (Talati et al., 2016 г.). Схемите за ЛСО също така могат да окажат непредвидени ефекти върху покупките. При някои проучвания бе установена промяна в поведението при пазаруване поради наличието на етикет върху ЛСО, но без връзка със здравословния характер на храната, указан от схемата (Sacks et al., 2009 г.; Hamlin, 2015 г.; Hamlin and McNeill, 2016 г.).

Въздействие върху хранителния режим и здравето

За да се измери пряко дали схемите за ЛСО подобряват хранителния режим и здравето на потребителите в реални условия, ще бъде необходимо да се наблюдава техният ежедневен избор на храни в дългосрочен план и ефектът от схемите за ЛСО върху здравето да се оценява в рамките на рандомизирано контролирано изпитване в продължение на години. Предвид трудностите при организирането на такива проучвания и при демонстрирането на причинно-следствена връзка, не са установени достатъчно емпирични доказателства, за да се достигне до заключения за начина, по който използването на етикет върху ЛСО се отразява на здравословността на хранителния режим и на самото здраве (Cecchini и Warin, 2016 г.; Hersey et al., 2013 г.; Crocket et al., 2018 г.).

Вместо това изследователите използват подходи на моделиране, за да екстраполират ефектите върху поведението при пазаруване към цялостните резултати за хранителния режим и здравето, доколкото е свързано с хранителния режим (Съвместен изследователски център, 2020 г.). Моделираните сценарии за замяна на често консумирани храни с по-здравословни варианти, идентифицирани чрез оценъчни етикети върху ЛСО (въз основа на модели за установяване на профили на хранителните съставки), показват потенциално намаляване в приема на калории и хранителни вещества, които са се превърнали в проблем за общественото здраве (например Amcoff et al., 2015 г.; Roodenburg et al., 2013 г.; Cecchini & Warin, 2016 г.).

Някои изследвания, в които се проучват връзки между качеството на хранителния режим (на доброволци) и болести, свързани с храненето, навеждат на мисълта, че качеството на хранителния режим — което се оценява съгласно индекса на хранителния режим, залегнал в основата на схемата Nutri-Score — е свързано с по-малък риск от сърдечносъдова болест (Adriouch et al., 2016 и 2017 г.), ракови заболявания (Deschasaux et al., 2018 г.) и наднормено тегло (Julia et al., 2015 г.). В друго проучване, обхващащо пет различни етикета върху ЛСО, се достига до заключението, че етикетите за хранителна информация върху ЛСО имат потенциала да спомогнат за намаляване на смъртността поради незаразни болести, свързани с хранителния режим, като въздействието зависи от вида на етикета и най-ефикасен изглежда е етикетът Nutri-Score (Egnell et al., 2019 г.).

В литературата също така се посочват и други потенциални непредвидени ефекти, които етикетирането оказва върху хранителния режим. Например възприемането на дадена храна като здравословна би могло да увеличи нейната консумация, тъй като тя поражда по-малко вина (Chandon and Wansink, 2007 г.), в резултат на което могат да се консумират порции с твърде голям размер, ако етикетът върху ЛСО не указва, че тази храна е здравословна в ограничени количества (Egnell et al., 2018б).

Други ефекти върху потребителя

Проучванията показват, че схемите за ЛСО могат да повишат готовността на потребителите да плащат за по-здравословни продукти (Съвместен изследователски център, 2020 г.). Според Crosetto et al. (2018 г.) подобренията при храните в пазарската кошница в резултат на закупуване на по-здравословни продукти, обозначени с етикет, могат да доведат до икономически разходи, но домакинствата с ниски доходи изглежда са най-малко засегнати от гледна точка на разходите за подобрения при закупуваните храни.

Друг аспект, който трябва да се отчете, е объркването на потребителите и загубата на доверие. Прегледът на литературата показва степента, до която объркването на потребителите във връзка със схемите за етикетиране представлява значима пречка за възприемането и ефективното използване на такива схеми (Cowburn & Stockley, 2005 г.; Grunert & Wills, 2007 г.). Объркването на потребителите може да се задълбочи поради едновременното съществуване на пазара на редица формати за етикетиране върху ЛСО (Harbaugh et al., 2011 г.; Draper et al., 2013 г.; Malam et al., 2009 г.). Объркване може да възникне и поради факта, че доброволните схеми не изискват етикети върху ЛСО за всички опаковки, което може да предубеди потребителите да избират продукти с етикети върху ЛСО, които са също толкова здравословни или евентуално не толкова здравословни, колкото продуктите без етикети (Talati et al., 2016 г.). Изследванията също така показват, че потребителите губят доверие и започват да се съмняват в даден етикет, когато „нездравословен“ продукт е обозначен чрез етикет върху ЛСО като продукт с относително добър хранителен състав (Harbaugh et al., 2011 г.).

7. ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ СТОПАНСКИТЕ СУБЕКТИ В ХРАНИТЕЛНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ И НА ВЪТРЕШНИЯ ПАЗАР

Схемите за етикетиране върху ЛСО могат да окажат въздействие върху производителите на храни и върху доставчиците на храни като цяло по различни начини. Въвеждането на етикети върху ЛСО може да представлява стимул за дружествата да променят състава на съществуващи продукти и да разработят нови продукти, за да придобият (по-)благоприятен рейтинг във връзка с етикета върху ЛСО. За доставчиците на храни са от значение и други въпроси, свързани с етикетите върху ЛСО, например евентуални пречки за свободното движение на хранителните продукти в рамките на вътрешния пазар.

Въздействие върху поведението при доставките, включително промяна на състава и иновации

При условие че схемите за ЛСО могат да повлияят на избора на потребителите, производителите имат стимул да пригодят хранителния състав на своите продукти към необходимите изисквания, за да получат (по-)благоприятен рейтинг. Съществуват някои доказателства, че етикетите върху ЛСО действително оказват влияние върху състава на продуктите. Посочва се например, че приемането на логото Healthy Choice в Нидерландия (Vyth et al., 2010 г.), на символа по програмата Health Check[33] в Канада (Dummer et al., 2012 г.) и на Health Star Rating в Нова Зеландия (Ni Mhurchu et al., 2017 г.) е довело до подобрения в профила на хранителните съставки на хранителните продукти на пазара. Тези доказателства за промяна на състава/иновации обаче се

[33] Преустановена през 2014 г.

основават до голяма степен на самостоятелно докладвани данни. Изключително малко на брой са научните изследвания на начина, по който етикетите върху ЛСО въздействат върху разработването на по-здравословни продукти, въпреки че съществуват някои доказателства за ролята, която могат да имат доброволните етикети върху ЛСО за постигане на пазар с по-здравословни продукти (например проучване на Liu et al. (2015 г.) относно готови за консумация зърнени храни). Съобщава се за потенциален риск във връзка с начина, по който производителите реагират на схемите за ЛСО, а именно че промяната на състава обхваща само онези хранителни вещества, които са включени в схемата върху ЛСО (Vyth et al., 2010 г.; Carter et al., 2013 г.). Следва да се обърне внимание и на възможните заместващи съставки, така че всяка постигната промяна на състава на храните да има потенциала да доведе до реална полза за общественото здраве[34].

Промяната на състава може да повлияе върху вкусовите и другите характеристики на продуктите, което би могло да доведе до спад в търсенето и съответно да обезсмисли евентуалните ползи за дружествата от по-добър рейтинг съгласно схемата върху ЛСО. Поради това производителите извършват стратегическа оценка на ползите от диференцирането на продукти въз основа на хранителните вещества, когато променят състава или въвеждат иновации при храните (Van Camp et al., 2012 г.).

Но дори ако производителите решат да не променят състава на своите продукти или ако не са в състояние да го направят поради специален продуктов състав или специални стандарти[35], те пак могат да изберат да прилагат доброволен етикет върху ЛСО, например от съображения за прозрачност. Тази стратегия може да бъде следвана и от търговците на дребно (Machleit и Mantel, 2001 г.) с цел да се повлияе положително върху начина, по който потребителите възприемат вниманието на търговеца на дребно към тяхното здраве (Newman et al., 2014 г.). Етикетирането върху ЛСО също така би могло да позволи на търговците на дребно допълнително диференциране на продуктите с търговска марка на разпространителя (продавани под търговската марка на даден търговец на дребно) от националните марки. Както е показано в проучване на Van Camp et al. (2012 г.) в Обединеното кралство, при продуктите с търговската марка на разпространителя има най-голяма вероятност да се използват етикети върху ЛСО.

Въздействие върху МСП

Специално за МСП евентуалните такси и/или процедури за сертифициране могат да представляват значима пречка за прилагане на етикети върху ЛСО. Поради това някои от схемите са проектирани специално по такъв начин, че да насърчат въвеждането им от МСП (безплатни, без сертифициране, предоставят се данни, за да се извърши изчисляването на точките и др.). МСП могат да срещнат повече трудности при промяната на състава на своите продукти в сравнение с по-големите дружества поради ограничените финансови и/или човешки ресурси, макар че трябва да се отбележи, че постоянното подобрение на продуктите само отчасти се дължи на етикетите върху ЛСО и се повлиява от тях. Що се отнася до логата с положителна оценка (например логото с

[34] Transfatty acids in Europe: where do we stand? (Трансмастните киселини в Европа: къде се намираме?), научен и политически доклад на Съвместния изследователски център, 2014 г.

[35] Такъв може да бъде например случаят за някои селскостопански продукти или хранителни продукти, на които е предоставено „географско означение“ съгласно правото на Европейския съюз (географско означение включва понятията „защитено географско указание“ („ЗГУ“) и „защитено наименование за произход“ („ЗНП“) — две схеми за качество за защита на наименованието на продукти, които идват от конкретен регион и при които се спазва конкретен процес на производство, посочен в продуктовата спецификация).

изображение на ключалка, лога за здравословен избор), по-малките производители съобщават, че оценяват въздействието, което може да окаже добре известно лого върху техните собствени не толкова известни марки, както и за повишаване на имиджа на техните продукти от гледна точка на качеството и здравословността[36].

Въздействие върху вътрешния пазар

Като едно от изискванията за схемите за ЛСО, разработени от държавите членки или стопанските субекти в хранителната промишленост съгласно член 35, Регламентът за ПИХП предвижда, че тяхното прилагане не създава пречки[37] пред свободното движение на стоките в рамките на вътрешния пазар на ЕС. Същият принцип важи за схеми за ЛСО, попадащи в обхвата на други регулаторни разпоредби (вж. раздел 3.2)[38].

Някои производители на храни твърдят, че препоръчаните от определени държави членки схеми за ЛСО биха могли да повлияят на продажбите на определени продукти, внасяни от други държави членки, или че някои схеми, макар и доброволни, биха могли да се превърнат в *de facto* задължителни схеми поради натиска върху производителите на храни да използват препоръчания етикет. В този контекст през 2013 г. са получени официални жалби от икономически оператори срещу схемата тип „светофар“ на Обединеното кралство. Към настоящия момент Европейската комисия не е получавала други жалби или данни във връзка с потенциалното въздействие на схемите за ЛСО върху вътрешния пазар.

Фактът, че дадена схема за ЛСО се препоръчва от определена държава членка, би могъл да породи очаквания у потребителите, че хранителните продукти, предлагани на пазара в тази държава, включително внесените от други държави, следва да бъдат етикетирани съгласно официалната схема. Това би могло да означава, че средностатистическият потребител отдава предпочитание на продукти, етикетирани съгласно официалната схема, пред продукти, които не са етикетирани или са етикетирани с други съществуващи етикети, като това би могло да създаде натиск върху стопанските субекти в хранителната промишленост в ЕС да етикетират всички продукти, предлагани на националния пазар, съгласно насърчаваната от държавата членка официална схема.

Доколкото може да се установи, литературата не съдържа заключения относно въздействието от въведените на пазара на ЕС етикети върху ЛСО по отношение на търговията между държавите членки и/или въздействието върху продажбите на вносни продукти. Проучванията на въздействието, което въвеждането на етикети върху ЛСО оказва върху решенията за закупуване, са насочени по-скоро към въздействието върху хранителното качество на закупените храни, отколкото към въздействието върху продажбите на конкретни (вносни) храни.

На последно място, потенциално въздействие би могло да се дължи на факта, че отделните държави членки препоръчват различни схеми за ЛСО, което може да доведе до допълнителни разходи за етикетиране за стопанските субекти в хранителната

[36] Проучвания на конкретни случаи, свързани с логото с изображение на ключалка, програмата Choices, схемата върху ЛСО в Обединеното кралство и Nutri-Score, проведени от външен изпълнител в контекста на оценката на Регламент (ЕО) № 1924/2006.

[37] Съгласно постоянната съдебна практика „пречка“ следва да се разбира като всяка правна уредба на държавите членки в областта на търговията, която може пряко или непряко, действително или потенциално да възпрепятства търговията в рамките на Съюза.

[38] Членове 34—35 от Договора за функционирането на Европейския съюз предвиждат, че се забраняват национални мерки, които са в състояние да възпрепятстват търговията в рамките на Съюза.

промишленост, ако желаят да използват препоръчания етикет, като ще трябва да променят опаковката в зависимост от съответния национален пазар.

Въз основа на достъпната информация и проучванията и като се имат предвид трудностите при събирането на данни за дългосрочното въздействие на разработени съвсем наскоро схеми, може да се каже, че доказателствата, че препоръките от държавите членки да се използва конкретна схема за ЛСО могат или не могат да възпрепятстват свободното движение на хранителни продукти, все още са ограничени и не позволяват да се достигне до категорични заключения.

8. Позиции и гледни точки

1.7. Съвет, Европейски парламент и Комитет на регионите

В своите заключения[39], приети на 6 юни 2017 г., Съветът призовава държавите членки и Комисията да стимулират доброволното етикетиране на храните, в съответствие с принципите, определени в Регламент (ЕС) № 1169/2011, и по-специално в член 35, параграф 1 от него, за подкрепа на всички потребители, и по-специално на тези от групите с по-нисък социално-икономически статус, в избора на здравословни възможности, и да насърчават образователни и информационни кампании, с цел потребителите да разбират по-добре информацията за храните, включително етикетиране на хранителната информация. В своите заключения[40], приети на 22 юни 2018 г., Съветът приканва Комисията да продължи да приоритизира общественото здраве, по-специално чрез разглеждането на въпроси с трансгранично значение като, наред с другото, етикетирането на храните с крайна цел подобряване на резултатите в областта на здравеопазването в ЕС.

От приемането на Регламента за ПИХП насам Европейският парламент не е приемал конкретни резолюции по темата за етикетирането върху ЛСО.

В своето становище[41], прието на 4 юли 2018 г., Европейският комитет на регионите „отправя искане към Европейската комисия, след като проучи съществуващите системи за етикетиране на храните, да предложи въвеждане в целия ЕС на задължителна единна европейска система за цветово етикетиране (при което цветът ще се определя въз основа на порция от 100 грама) на лицевата страна на опаковката на храните, която да предоставя на потребителя ясна информация относно съдържанието на захар, сол и мазнини, така че да се насърчат по-здравословните хранителни режими“.

1.8. Експерти от националните компетентни органи на държавите — членки на ЕС

В подготвителната фаза за настоящия доклад през 2018 г. бяха организирани съвместни срещи между експерти от националните компетентни органи на държавите — членки на ЕС, заинтересовани страни и Комисията, за да се обмени информация по обхванатите от доклада въпроси и да се съберат данни/информация[42].

---

[39] Заключения на Съвета като принос за спиране на тенденцията на нарастване на наднорменото тегло и затлъстяването сред децата (2017 г.) (ОВ C 205, 29.6.2017 г., стр. 46—52).

[40] Заключения на Съвета относно здравословно хранене за децата (2018 г.) (ОВ C 232, 3.7.2018 г., стр. 1—8).

[41] Становище на Европейския комитет на регионите — Местни и регионални стимули за насърчаване на здравословно и устойчиво хранене (2018 г.) (ОВ C 387, 25.10.2018 г., стр. 21—26).

[42] Резюметата от срещите от 23 април, 22 юни и 22 октомври 2018 г. са достъпни на адрес: https://ec.europa.eu/food/expert-groups/ag-ap/adv-grp_fchaph/wg_2018_en

Експерти от някои национални компетентни органи в ЕС подкрепиха редуктивни схеми за ЛСО, при които се предоставя информация за конкретни хранителни вещества въз основа на размера на порциите, без да се прави оценка на храните, като изразиха загриженост, че при прилагането на оценъчни схеми за ЛСО е възможно някои традиционни продукти и регионални специалитети (например сирена, хранителни масла, месни продукти) да бъдат обозначени с етикети, които да възпрат закупуването от потребителите. Експерти от редица национални компетентни органи в ЕС, включително от държави, в които вече се прилагат оценъчни етикети, подкрепиха оценъчните схеми, като изтъкнаха, че тези схеми помагат на потребителите да избират здравословни храни. Експерти от други национални компетентни органи не изразиха конкретно предпочитание за редуктивни или оценъчни схеми за ЛСО.

Експерти от много национални компетентни органи в ЕС изразиха изричната си подкрепа за хармонизиране на етикетирането на хранителната информация върху ЛСО навсякъде в ЕС, като подчертаха, че големият брой на схемите в ЕС обърква потребителя и може да доведе до разпокъсаност на пазара. Като цяло повечето експерти от държавите членки се съгласиха, че всяка схема следва да се основава на широкообхватни научни изследвания, с категорични доказателства за обективното разбиране на схемата от страна на потребителя, като се отчитат различни социални и икономически групи.

През 2014 г. правителствени представители от ЕС договориха на равнище ЕС доброволен план за действие на ЕС във връзка със затлъстяването при децата за периода 2014—2020 г.[43], насочен към разработването на доброволни схеми за етикетиране на храни, които лесно се разбират от потребителите.

1.9. Заинтересовани страни

Представителите на потребителите и асоциациите за обществено здраве считат, че етикетирането на хранителната информация върху ЛСО може да изпълнява ключова роля за подпомагане на потребителите да правят по-информиран избор, ориентиран към по-здравословни храни. По време на преговорите във връзка с Регламента за ПИХП те подкрепиха въвеждането на хармонизирана задължителна схема на ЕС за ЛСО. Те продължават да изразяват подкрепа за общ подход към етикетирането на хранителната информация върху ЛСО и за цветни означения за етикетирането на хранителната информация върху ЛСО[44]; представителите на потребителите подкрепят по-специално Nutri-Score[45]. Асоциациите на диетолозите изразяват подобна позиция относно схемите с цветни означения и подкрепят въвеждането на единна и надеждна схема за етикетиране навсякъде в ЕС[46].

През 2008 г. по време на преговорите във връзка с Регламента за ПИХП европейската хранително-вкусова промишленост подкрепи доброволното представяне на информация върху ЛСО, както и схемата Guideline Daily Amounts (понастоящем

[43] План за действие на ЕС във връзка със затлъстяването при децата за периода 2014—2020 г. Брюксел: Европейска комисия, актуализиран през юли 2014 г. Достъпен на адрес: https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf

[44] https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-141_the_time_is_ripe_for_simplified_front-of-pack_labelling_statement.pdf

[45] and http://www.beuc.eu/publications/new-european-commission-%E2%80%93-what-consumers-expect-over-next-five-years/html

[46] Информация, предоставена от EFAD (Европейска федерация на асоциациите на диетолозите) на 14 юни 2018 г.

наричана „схема за референтни количества за прием“). По-специално много сектори изразиха възражения срещу схема тип „светофар“ за ЛСО, като подчертаха, че такава схема би могла да объркa потребителя относно значението на цветовете и че тя би била прекалено субективна[47]. В днешно време някои сектори продължават да са против схемите с цветни означения поради същите причини, по-специално някои сектори, свързани с хранителни продукти, съставът на които може да бъде променен само в незначителна степен (или изобщо не биха могли) (например месни продукти) с цел да се избегне неблагоприятен етикет. Други хранително-вкусови предприятия промениха своята позиция относно схемите с цветни означения и понастоящем прилагат етикети с цветни означения (за конкретни хранителни вещества или обобщаващи етикети). Освен това няколко търговци на дребно понастоящем използват различни схеми за ЛСО, включително схеми с цветни означения, навсякъде в ЕС.

Земеделските стопани в ЕС и техните кооперативи считат, че предоставянето на хранителна информация позволява на потребителите да възприемат по-здравословен и балансиран хранителен режим. Те обаче възразяват срещу схеми с цветни означения, които се фокусират единствено върху отрицателните страни на хранителните вещества, тъй като считат, че по този начин би се пренебрегнал цялостният хранителен принос на селскостопанските продукти, богати на основни хранителни вещества[48]. Те изразяват загриженост, че в резултат на такива схеми ще бъдат подчертани в неблагоприятна светлина някои селскостопански продукти, които не могат лесно да бъдат променени поради техния състав или традиционни характеристики.

Много заинтересовани страни подкрепят хармонизиран подход към етикетирането на хранителната информация върху ЛСО навсякъде в ЕС, като повечето заинтересовани страни са съгласни, че всяка схема за ЛСО следва да бъде основана на научни факти и доказателства.

Европейската гражданска инициатива[49] PRO-NUTRISCORE, с която се призовава Комисията „да наложи опростено етикетиране Nutriscore на хранителните продукти“, бе регистрирана на 8 май 2019 г. [50]

1.10. Международни организации

В доклада на комисията на Световната здравна организация (СЗО) „Да сложим край на затлъстяването при децата“ от март 2016 г.[51] се препоръчва да се „въведе етикетиране върху ЛСО с тълкуване на информацията, подкрепено от образоване на обществеността“. В допълнение към това в плана ѝ за изпълнение от 2017 г. се препоръчва да се „приеме или при необходимост да се разработи задължителна система за етикетиране върху ЛСО с тълкуване на информацията, основана на най-добрите налични доказателства, за да се определя доколко са здравословни храните и напитките“. През май 2019 г. СЗО публикува проект на „Ръководни принципи и рамково ръководство за етикетиране на лицевата страна на опаковката с цел насърчаване на здравословен хранителен режим“[52].

---

47 Резюме на резултатите за документа за консултация относно: „Етикетирането: конкурентоспособност, информация за потребителите и по-добро регулиране за ЕС“, Европейска комисия, декември 2006 г. (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/labelling-nutrition_better-reg_cons-summary.pdf)

48 Информация, предоставена от COPA-COGECA на 6 юли 2018 г.

49 https://europa.eu/citizens-initiative/_bg

50 Оттеглена през април 2020 г.

51 http://www.who.int/end-childhood-obesity/en/

52 https://www.who.int/nutrition/publications/policies/guidingprinciples-labelling-promoting-healthydiet/en/

В своя план за действие за храните и храненето в Европа за периода 2015—2020 г. регионалната служба на СЗО за Европа призовава държавите да „увеличат удобното за потребителите етикетиране чрез въвеждане на етикети върху ЛСО, които са лесни за разбиране и осигуряват тълкуване на информацията и които помагат на потребителите да идентифицират по-здравословни варианти“. В допълнение към това в доклада си от октомври 2018 г. регионалната служба на СЗО за Европа подчертава, че схемите за ЛСО, при които се предоставя оценка на нездравословността на даден продукт и които също така могат да изтъкнат избор от типа „по-добро за теб“, изглежда са по-ефективни, и че е важно да се провеждат инициативи за образоване на обществеността с цел повишаване на осведомеността и подобряване на разбирането[53].

В своя документ от 2017 г., озаглавен Obesity Update (Актуализация на информацията за затлъстяването)[54], Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) подчертава, че етикетирането върху ЛСО може да помогне на хората да избират по-здравословни храни и да мотивира производителите на храни да променят състава на своите продукти.

9. Заключения

Етикетирането на хранителната информация върху лицевата страна на опаковката (ЛСО) цели да помогне на потребителите при избора им на храни, като предоставя ясно различима хранителна информация и все по-често се възприема като инструмент за подпомагане на стратегии, насочени към превенцията на незаразни болести, свързани с хранителния режим.

Съгласно настоящите правила на ЕС указването на хранителна информация върху ЛСО е възможно на доброволен принцип в съответствие с изискванията на правото на Съюза. Публичните институции, здравни НПО и/или частният сектор са **разработили разнообразни схеми за ЛСО**. **Повечето съществуващи схеми представляват оценъчни схеми (с тълкуване на информацията), основани на модели за установяване на профили на хранителните съставки**, независимо дали се отнасят до конкретни хранителни вещества, или използват обобщаващи показатели.

Проучените при изготвянето на настоящия доклад изследвания **потвърждават, че схемите за ЛСО имат потенциала да помогнат на потребителите да избират храни, ориентирани към здравословен начин на живот**. Повечето потребители посочват, че считат етикетите върху ЛСО за полезни и ги разглеждат при пазаруване, въпреки че процентът потребители, които действително правят това, е по-малък. Проучванията показват, че повечето етикети върху ЛСО влияят положително на способността на потребителите да определят по-здравословния вариант, отколкото когато не се използват етикети, както и че **разбирането** на етикетите върху ЛСО от потребителите се подобрява, щом етикетът включва цветни означения, особено когато цветовете са съчетани с обобщаващ показател.

[53] What is the evidence on the policy specifications, development processes and effectiveness of existing front-of-pack food labelling policies in the WHO European Region? (Какви са доказателствата за характеристиките на политиките, процесите на разработване и ефективността на съществуващите политики за етикетиране на лицевата страна на опаковките на храни в европейския регион на СЗО?) Копенхаген: Регионална служба на СЗО за Европа; Kelly B., Jewell J., 2018 г. (Обобщен доклад № 61 на мрежата за здравни данни (HEN).

[54] www.oecd.org/health/obesity-update.htm

Що се отнася до **поведението при пазаруване**, експерименталните изследвания, при които се проучват намеренията за закупуване на потребителите, показват, че етикетите върху ЛСО, и по-специално етикетите с цветни означения, могат да доведат до избор на по-здравословни продукти в пазарските кошници на потребителите. Трудно е да се намерят изследвания на доказателства от ситуации в реални условия (наблюдение в магазини) относно ефекта върху действителното поведение при пазаруване, тъй като решенията за закупуване в реално време се повлияват от редица фактори. Някои изследвания действително потвърждават, че оценъчните схеми за ЛСО, при които се използват цветни означения и/или цветни означения в съчетание със степенуван показател, могат да подобрят хранителните качества на избираните храни в реални условия. Няколко други изследвания също така показват, че ефектът на дадена схема за ЛСО може да бъде значителен, ако въвеждането ѝ се съчетае с кампании за повишаване на осведомеността и/или информационни кампании.

Що се отнася до потенциалното въздействие на етикетите върху ЛСО върху **хранителния режим и здравето** на потребителите, няма достатъчно емпирични доказателства, за да се достигне до заключения, но изследванията чрез създаване на модели загатват за положителен ефект, по-специално от оценъчните етикети.

По отношение на потенциалното въздействие, което схемите за ЛСО оказват върху промяната на състава на храните, в малък брой изследвания, основани най-вече на самостоятелно докладвани данни, се посочва **промяна на състава** на храните, за която се твърди, че е свързана с оценъчни етикети върху ЛСО, макар че трябва да се отбележи, че някои селскостопански хранителни продукти не могат лесно да бъдат променени поради техния състав или традиционни характеристики.

Що се отнася до потенциалното въздействие върху **вътрешния пазар**, на този етап събраните доказателства от натрупания досега опит, които сочат, че конкретни схеми за ЛСО, препоръчани от държавите членки или прилагани доброволно от стопанските субекти в хранителната промишленост, могат или не могат да възпрепятстват свободното движение на продукти в рамките на пазара на ЕС, са ограничени и не позволяват да се достигне до категорични заключения. Фактът, че дадена схема за ЛСО се препоръчва от определена държава членка, би могъл да означава, че средностатистическият потребител отдава предпочитание на продукти, етикетирани съгласно официалната схема, и би могъл да окаже натиск върху стопанските субекти в хранителната промишленост в ЕС да етикетират всички продукти, предлагани на националния пазар, съгласно официално насърчаваната схема. Използването на различни схеми за ЛСО в рамките на вътрешния пазар би могло да породи определени разходи за предприятията, както и да създаде объркване и загуба на доверите у потребителите.

Гледните точки относно схемите за ЛСО — и относно въпроса как следва (или не следва) да се регулират — се различават между отделните държави членки и групи заинтересовани страни, като експерти от няколко държави членки, потребителски организации, здравни НПО и някои промишлени сектори подкрепят схемите, при които се оценяват хранителните качества на продукта, докато експерти от малък брой държави членки и част от промишлеността подкрепят редуктивните схеми (без тълкуване на информацията). Експерти от много държави — членки на ЕС, и заинтересовани страни подкрепят въвеждането на общ хармонизиран подход, като заявяват, че едновременното съществуване на редица схеми за ЛСО на пазара на ЕС може да доведе до разпокъсаност на пазара и до объркване на потребителите.

В настоящия доклад се описват основните въпроси, които трябва да бъдат отчетени във връзка с етикетирането на хранителна информация върху ЛСО. Един от въпросите е свързан с моделите на установяване на профили на хранителните съставки, на които се основават повечето схеми за ЛСО. Понятието „установяване на профили на хранителните съставки“ също така се използва в правото на ЕС, приложимо към използването на хранителни и здравни претенции за храните. В работния документ на службите на Комисията относно оценката на Регламента относно здравните претенции[55] се прави заключението, че конкретната цел, преследвана с определянето на профили на хранителните съставки, е все още актуална и необходима, за да се защитят потребителите чрез ограничаване на използването на претенции в случаите на храни с високо съдържание на мазнини, захари и сол, както се изисква в законодателството.

С оглед на **тясната връзка между установяването на профили на хранителните съставки и етикетирането на хранителната информация върху ЛСО** е възможно да се постигнат полезни взаимодействия, ако двете теми бъдат обмислени заедно.

В приетия на 11 декември 2019 г. от Комисията Европейски зелен пакт[56] се обявява, че в **стратегия „От фермата до трапезата“[57]** ще бъдат предложени действия, които да помогнат на потребителите да изберат здравословно и устойчиво хранене. По-специално Комисията ще проучи нови начини за предоставяне на по-добра информация на потребителите относно хранителната стойност на храните.

Като се имат предвид този политически приоритет, горепосочените елементи и потенциалът на схемите за ЛСО да помогнат на потребителите да избират храни, ориентирани към здравословен начин на живот, изглежда целесъобразно да се въведе хармонизирано задължително етикетиране на хранителната информация върху ЛСО на равнище ЕС. Комисията своевременно ще подготви законодателно предложение в съответствие с целите на стратегията „От фермата до трапезата“ и с принципите за по-добро законотворчество.

[55] SWD(2020) 95
[56] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg
[57] COM(2020) 381

БИБЛИОГРАФИЯ

Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Méjean, C., Ducrot, P., Péneau, S., … Fezeu, L. K. L. K. (2016 г.). Prospective association between a dietary quality index based on a nutrient profiling system and cardiovascular disease risk. European Journal of Preventive Cardiology, 23(15), 1669–1676.

Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Ducrot, P., Péneau, S., Méjean, C., … Fezeu, L. K. K. (2017 г.). Association between a dietary quality index based on the food standard agency nutrient profiling system and cardiovascular disease risk among French adults. International Journal of Cardiology, 234, 22–27.

Amcoff et al. (2015 г.) Livsmedelsverket 2015a. Choosing foods with the Keyhole logo– effect on nutrient intake Amcoff, E., Konde, Å. B., Jansson, A. и Sanner Färnstrand, J. (2015 г.). Byta till Nyckelhålet - så påverkar det näringsintaget. Uppsala. Извлечено от http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/nyckelhalets-effekt-pa-naringsintaget-2015.pdf

Babio, N., Vicent, P., López, L., Benito, A., Basulto, J., Salas-Salvadó, J., … Salas-Salvado, J. (2014 г.). Adolescents' ability to select healthy food using two different front-of-pack food labels: a cross-over study. Public Health Nutrition, 17(6), 1403–1409.

Becker et al. (2015 г.). Front of pack labels enhance attention to nutrition information in novel and commercial brands. Food Policy, 56, 76–86.

Campos, S., J. Doxey и D. Hammond, Nutrition labels on pre-packaged foods: a systematic review. Public Health Nutr, 2011 г. 14(8): p. 1496-506.

Carter, O. B. J., Mills, B. W., Lloyd, E. и Phan, T. (2013 г.). An independent audit of the Australian food industry's voluntary front-of-pack nutrition labelling scheme for energy-dense nutrition-poor foods. European Journal of Clinical Nutrition, 67(1), 31–35.

Cecchini, M. и Warin, L. (2016 г.). Impact of food labelling systems on food choices and eating behaviours: A systematic review and meta-analysis of randomized studies. Obesity Reviews, 17(3), 201-210

Chandon, P. и Wansink, B. (2007 г.). The Biasing Health Halos of Fast-Food Restaurant Health Claims: Lower Calorie Estimates and Higher Side-Dish Consumption Intentions. Journal of Consumer Research, 34(3), 301-314.

Cowburn, G. и Stockley, L. (2005 г.). Consumer understanding and use of nutrition labelling: a systematic review. Public Health Nutrition, 8(1), 21-28.

Crosetto, P., Lacroix, A. M., Muller, L., Ruffieux, B. (2018 г.). Nutritional and economic impact of 5 alternative front-of-pack nutritional labels: experimental evidence. Working Paper GAEL, 11. 40 p.

De la Cruz-Góngora, V., Torres, P., Contreras-Manzano, A., Jáuregui de la Mota, A., Mundo-Rosas, V., Villalpando, S., … Rodriguez-Oliveros, G. (2017 г.). Understanding and acceptability by Hispanic consumers of four front-of-pack food labels. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 14(1).

Deschasaux, M., Huybrechts, I., Murphy, N., Julia, C., Hercberg, S., Srour, B., … Touvier, M. (2018 г.). Nutritional quality of food as represented by the FSAm-NPS nutrient profiling system underlying the Nutri-Score label and cancer risk in Europe: Results from the EPIC prospective cohort study. PLoS Med, 15(9), e1002651.

Draper, A. K. K., Adamson, A. J. J., Clegg, S., Malam, S., Rigg, M. и Duncan, S. (2013 г.). Front-of-pack nutrition labelling: are multiple formats a problem for consumers? European Journal of Public Health, 23(3), 517–521.

Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L., … Peneau, S. (2015a). Effectiveness of Front-Of-Pack Nutrition Labels in French Adults: Results from the NutriNet-Sante Cohort Study. Plos One, 10(10). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0140898

Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L. K. K., … Péneau, S. (2015b). Objective Understanding of Front-of-Package Nutrition Labels among Nutritionally At-Risk Individuals. Nutrients, 7(8), 7106–7125.

Dummer, J. (2012 г.). Sodium reduction in Canadian food products with the health check program. Canadian Journal of Dietetic Practice {&} Research, 73(1), e227-232.

Egnell, M., Ducrot, P., Touvier, M., Allès, B., Hercberg, S., Kesse-Guyot, E. и Julia, C. (2018a). Objective understanding of Nutri-Score Front-Of-Package nutrition label according to individual characteristics of subjects: Comparisons with other format labels. PLOS ONE, 13(8), 1–16.

Egnell, M., Kesse-Guyot, E., Galan, P., Touvier, M., Rayner, M., Jewell, J., … Julia, C. (2018б). Impact of front-of-pack nutrition labels on portion size selection: an experimental study. Nutrients, 10(9), 1268.

Egnell, M., Talati, Z., Hercberg, S., Pettigrew, S. и Julia, C. (2018в). Objective Understanding of front-of-package nutrition labels: An international comparative experimental study across 12 countries. Nutrients, 10(10), 1542.

Egnell, M., Crosetto, P., d'Almeida, T., Kess-Guyot, E., Touvier M., … Julia, C. (2019). Modelling the impact of different front-of-package nutrition labels on mortality from non-communicable chronic disease. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2019, 16:56.

Finkelstein, E. A. A., Li, W. Y., Melo, G., Strombotne, K. и Zhen, C. (2018 г.). Identifying the effect of shelf nutrition labels on consumer purchases: results of a natural experiment and consumer survey. American Journal of Clinical Nutrition, 107(4), 647–651.

Graham, D. J. J., Lucas-Thompson, R. G. G., Mueller, M. P. P., Jaeb, M. и Harnack, L. (2017 г.). Impact of explained v. unexplained front-of-package nutrition labels on parent and child food choices: a randomized trial. Public Health Nutrition, 20(5), 774-785.

Gregori, D. (2014 г.). Evaluating food front-of-pack labelling: a pan-European survey on consumers' attitudes toward food labelling. International Journal of Food Sciences and Nutrition, 65(2), 177–186

Grunert, K. G. и Wills, J. M. (2007 г.). A review of European research on consumer response to nutrition information on food labels. Journal of Public Health, 15(5), 385–399.

Grunert, K. G., Fernández-Celemín, L., Wills, J. M., Storcksdieck genannt Bonsmann, S. и Nureeva, L. (2010 г.). Use and understanding of nutrition information on food labels in six European countries. Z Gesundh Wiss, 18(3), 261–277. https://doi.org/10.1007/s10389-009-0307-0

Hamlin, R. (2015 г.). Front of Pack Nutrition Labelling, Nutrition, Quality and Consumer Choices. (2015) Current Nutrition Reports, 4:323–329. DOI 10.1007/s13668-015-0147-1

Harbaugh, R., Maxwell, J. W. и Roussillon, B. (2011 г.). Label Confusion: The Groucho Effect of Uncertain Standards. Management Science, 57(9), 1512–1527.

Hawley, K. L. L., Roberto, C. A. A., Bragg, M. A. A., Liu, P. J. J., Schwartz, M. B. B. и Brownell, K. D. D. (2013 г.). The science on front-of-package food labels. Public Health Nutrition, 16(3), 430-439.

Hodgkins, C., Barnett, J., Wasowicz-Kirylo, G., Stysko-Kunkowska, M., Gulcan, Y., Kustepeli, Y., … Raats, M. (2012 г.). Understanding how consumers categorise nutritional labels: A consumer derived typology for front-of-pack nutrition labelling. Appetite, 59(3), 806–817.

Joint Research Centre (2020), Front-of-pack nutrition labelling schemes: a comprehensive review Authors: S Storcksdieck genannt Bonsmann, G Marandola, E Ciriolo, R van Bavel, J Wollgast. EUR 29811 EN, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2020, ISBN 978-92-76-08970-4, doi:10.2760/180167, JRC113586.

Julia, C., Ducrot, P., Lassale, C., Fézeu, L., Méjean, C., Péneau, S., … Kesse-Guyot, E. (2015 г.). Prospective associations between a dietary index based on the British Food Standard Agency nutrient profiling system and 13-year weight gain in the SU.VI.MAX cohort. Preventive Medicine, 81, 189–194.

Julia, C., Blanchet, O., Méjean, C., Péneau, S., Ducrot, P., Allès, B., … Hercberg, S. (2016 г.). Impact of the front-of-pack 5-colour nutrition label (5-CNL) on the nutritional quality of purchases: an experimental study. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 13(1).

Julia C. и Hercberg, S. (2017 г.). Nutri-Score: Effectiveness of the Nutrition Label introduced in France. Ernahrungs Umschau, 64(12), M685–M691.

Kanter, R., Vanderlee, L. и Vandevijvere, S. (2018 г.). Front-of-package nutrition labelling policy: global progress and future directions. Public Health Nutrition, 21(8), 1399-1408.

Liu, X., Lopez, R. и Zhu, C. (2015 г.). Can Voluntary Nutrition Labeling Lead to a Healthier Food Market? 2016 Allied Social Sciences Association (ASSA) Annual Meeting, January 3-5, 2016, San Francisco, California 212818, Agricultural and Applied Economics Association.

Machleit, K. A. и Mantel, S. P. (2001 г.). Emotional response and shopping satisfaction: Moderating effects of shopper attributions. Journal of Business Research, 54(2), 97-106

Malam S., Clegg, S., Kirwan, S., McGinigal, S. съвместно с Raats, M., Barnett, J., … Dean, M. (2009 г.). Comprehension and use of UK nutrition signpost labelling schemes. London: Food Standards Agency. Извлечено от http://www.food.gov.uk/multimedia/pdfs/pmpreport.pdf

Méjean C., Macouillard, P., Péneau, S., Hercberg, S., Castetbon, K., Peneau, S., … Castetbon, K. (2013 г.). Consumer acceptability and understanding of front-of-pack nutrition labels. Journal of Human Nutrition and Dietetics, 26(5), 494–503.

Miklavec, K., Pravst, I., Raats, M. M. и Pohar, J. (2016 г.). Front of package symbols as a tool to promote healthier food choices in Slovenia: Accompanying explanatory claim can considerably influence the consumer's preferences. Food Research International, 90, 235–243.

Möser, A., Hoefkens, C., Van Camp, J., Verbeke, W., Moser, A., Hoefkens, C., … Verbeke, W. (2010 г.). Simplified nutrient labelling: consumers' perceptions in Germany and Belgium. Journal Fur Verbraucherschutz Und Lebensmittelsicherheit-Journal of Consumer Protection and Food Safety, 5(2), 169–180.

Newman, C. L. L., Howlett, E. и Burton, S. (2014 г.). Shopper Response to Front-of-Package Nutrition Labeling Programs: Potential Consumer and Retail Store Benefits. Journal of Retailing, 90(1), 13–26.

Newman, C. L., Burton, S., Andrews, J. C., Netemeyer, R. G. и Kees, J. (2018 г.). Marketers' use of alternative front-of-package nutrition symbols: An examination of effects on product evaluations. Journal of the Academy of Marketing Science, 46(3), 453–476.

Николова, Х. Д. и Inman, J. J. (2015 г.). Healthy Choice: The Effect of Simplified Point-of-Sale Nutritional Information on Consumer Food Choice Behavior. Journal of Marketing Research. 52(6), 817 – 835.

Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., Mhurchu, C. N., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., … Choi, Y.-H. H. (2017 г.). Effects of a Voluntary Front-of-Pack Nutrition Labelling System on Packaged Food Reformulation: The Health Star Rating System in New Zealand. Nutrients, 9(8).

Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Jiang, Y. и Blakely, T. (2018 г.). Do nutrition labels influence healthier food choices? Analysis of label viewing behaviour and subsequent food purchases in a labelling intervention trial. Appetite. 121:360-365

Provencher, V., Polivy, J. и Herman, C. P. (2009 г.). Perceived healthiness of food. If it's healthy, you can eat more! Appetite, 52(2), 340–344f.

Roodenburg, A. J. C., van Ballegooijen, A. J., Dötsch-Klerk, M., van der Voet, H. и Seidell, J. C. (2013 г.). Modelling of Usual Nutrient Intakes: Potential Impact of the Choices Programme on Nutrient Intakes in Young Dutch Adults. PLoS ONE. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0072378

Roseman, M. G., Joung, H.-W. и Littlejohn, E. I. (2018 г.). Attitude and Behavior Factors Associated with Front-of-Package Label Use with Label Users Making Accurate Product Nutrition Assessments. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 118(5), 904–912.

Sanjari, S. S. S., Jahn, S. и Boztug, Y. (2017 г.). Dual-process theory and consumer response to front-of-package nutrition label formats. Nutrition Reviews, 75(11), 871–882.

Savoie, N., Barlow, K., Harvey, K. L. L., Binnie, M. A. A. и Pasut, L. (2013 г.). Consumer Perceptions of Front-of-package Labelling Systems and Healthiness of Foods. Canadian Journal of Public Health-Revue Canadienne De Sante Publique, 104(5), E359–E363.

Scarborough, P., Matthews, A., Eyles, H., Kaur, A., Hodgkins, C., Raats, M. M. и Rayner, M. (2015 г.). Reds are more important than greens: How UK supermarket shoppers use the different information on a traffic light nutrition label in a choice experiment. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 12(151), 1–9

Storcksdieck genannt Bonsmann S., Fernández Celemín L., Larranaga A., Egger S., Wills J.M., Hodgkins C. и Raats M.M. от името на консорциум FLABEL (2010 г.). Penetration of nutrition information on food labels across the EU-27 plus Turkey. European Journal of Clinical Nutrition, 64, 1379 - 1385.

Talati, Z., Pettigrew, S., Kelly, B., Ball, K., Dixon, H. и Shilton, T. (2016 г.). Consumers' responses to front-of-pack labels that vary by interpretive content. Appetite, 101, 205–213.

Van Camp, D., De Souza Monteiro, D. M., Hooker, N. H. H., Monteiro, D. M. D. и Hooker, N. H. H. (2012 г.). Stop or go? How is the UK food industry responding to front-of-pack nutrition labels? European Review of Agricultural Economics, 39(5), 821–842

Vyth, E. L. L., Steenhuis, I. H. M. H. M., Roodenburg, A. J. C. J. C., Brug, J. и Seidell, J. C. C. (2010 г.). Front-of-pack nutrition label stimulates healthier product development: a quantitative analysis. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 7(65)

